

Sygn. akt III AUa 1407/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 kwietnia 2014 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Lucyna Ramlo (spr.)
Sędziowie:	SSA Bożena Grubba SSA Maciej Piankowski
Protokolant:	st.sekr.sądowy Alicja Urbańska

po rozpoznaniu w dniu 23 kwietnia 2014 r. w Gdańsku

sprawy P. S. i A. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o ustalenie ubezpieczenia społecznego

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku VIII Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 6 maja 2013 r., sygn. akt VIII U 229/13

oddala apelację.

Sygn. akt: III AUa 1407/13

UZASADNIENIE

Decyzją dnia 19 listopada 2012 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. odmówił finansowania składek na ubezpieczenie społeczne z budżetu państwa za ubezpieczoną P. S. jako osobę sprawującą opiekę nad dziećmi na podstawie umowy uaktywniającej w rozumieniu ustawy z dnia 4 lutego 2011 r o opiece nad dziećmi wieku do lat 3 (Dz. U. z 2011 r. Nr 45 poz. 235 ze zm.), dla której podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia stanowi kwota nie wyższa niż wysokość minimalnego wynagrodzenia za pracę od dnia 1 listopada 2011 r. Decyzję wydano w oparciu o przepisy art. 50 ust. 1 oraz art. 51 ust. 3 pkt 2 i 3 cyt. wyżej ustawy.

Organ rentowy wydając zaskarżoną decyzję odmówił finansowania składek na ubezpieczenia społeczne z budżetu państwa niani - P. S. wobec niespełnienia warunku określonego w art. 51 ust. 3 pkt 2 ustawy z dnia 4 lutego 2011 r.

Następnie decyzją z dnia 28 listopada 2012 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. stwierdził, że P. S. jako osoba wykonująca prace na podstawie umowy zlecenia u płatnika składek A. S. podlega obowiązkowo ubezpieczeniom

społecznym: emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu oraz ubezpieczeniu zdrowotnemu od dnia 1 listopada 2011 r. do dnia rozwiązania w/w umowy. Decyzję wydano w oparciu o przepisy art. 50 ust. 1 oraz art. 51 ust. 3 pkt 2 i 3 cyt. wyżej ustawy.

W odwołaniach od powyższych decyzji pełnomocnik wnioskodawczyń zarzucił naruszenie przez pozwanego art. 51 ust.3 cyt. wyżej ustawy o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 przez niewłaściwą jego wykładnię, a w konsekwencji niewłaściwe zastosowanie i ustalenie, iż nie zachodzą przesłanki do finansowania przez ZUS składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne niani P. S., oraz że A. S. nie spełniła wymogów przewidzianych w tym przepisie, w sytuacji gdy: zgłosiła nianię do ubezpieczeń, rodzice dzieci A. S. byli zatrudnieni, dzieci dla których zatrudniono nianię nie były umieszczone w żłobku, klubie dziecięcym oraz nie zostały objęte opieką sprawowaną przez dziennego opiekuna. W uzasadnieniu odwołań podkreślono, iż bliźniaki dla których zatrudniono nianię miały w listopadzie 2011 r niecałe dwa lata. Pani A. S. od daty zawarcia umowy z nianią spełniała wszelkie wymogi z art. 51 ust. 3, albowiem była zatrudniona na podstawie umowy o pracę, a jej mąż prowadził działalność gospodarczą, zaś dzieci, którymi miała zajmować się niania były pod jej stałą opieką, albowiem do dnia 14 listopada 2011 r przebywała na urlopie wychowawczym. W dniu 15 listopada 2011 r. A. S. urodziła czwarte dziecko i od tego dnia, w związku z tym przebywała na urlopie macierzyńskim. Nianię zdecydowała się zatrudnić na dwa tygodnie przed planowanym porodem, albowiem od 1 listopada 2011 r. nie mogła już samodzielnie sprawować opieki nad dwójką dwuletnich dzieci. W ocenie odwołujących się stanowisko pozwanego, jakoby ZUS nie opłacał składek na ubezpieczenie społeczne za nianię w okresie, w którym rodzic korzysta z urlopu macierzyńskiego i wychowawczego jest dodatkową przesłanką negatywną, która nie znajduje odzwierciedlenia w przepisach ustawy z dnia 4 lutego 2011 r, albowiem na urlopie macierzyńskim, a następnie wychowawczym A. S. przebywała nie ze względu na dzieci do opieki, nad którymi zatrudniała nianię, a ze względu na urodzenie się czwartego dziecka - K. S.. Idąc tym rozumowaniem wg stanowiska odwołujących się stanowisko organu rentowego może dotyczyć jedynie takiej sytuacji, w której niania opiekować miałaby się dzieckiem, dla którego matka lub ojciec przebywa na urlopie macierzyńskim lub innym urlopie udzielonym w związku z urodzeniem tego konkretnego dziecka, a nie innych urodzonych wcześniej dzieci.

Pozwany w odpowiedzi na odwołania wniósł o ich oddalenie powołując się na argumentację wskazaną w zaskarżonych decyzjach oraz o zasądzenie od wnioskodawczyń na rzecz strony pozwanej kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Organ wskazał, iż nie podzielił argumentacji odwołujących się, podając, iż w jego ocenie nie została spełniona przesłanka z art. 51 ust. 3 pkt 2. Wyjaśnił, iż w sytuacji, gdy jeden z rodziców korzysta z urlopu macierzyńskiego lub wychowawczego to nie wykonuje on pracy lecz pozostaje w domu i może w związku z tym zapewnić swoim dzieciom opiekę. Ponadto zwrócił uwagę, iż jak wynika z treści art. 50 ust. 3 i 5 ustawy o opiece nad dziećmi do lat 3 - stroną umowy z nianią jest albo małżeństwo, albo rodzic samotnie wychowujący dziecko. Umowy uaktywniającej w jego ocenie, nie może zawrzeć tylko jeden rodzic, chyba że samotnie wychowuje dziecko. Jeżeli więc rodzic, który nie wychowuje dziecka samotnie, podpisał umowę z nianią, to nie spełnia ona warunków przewidzianych dla umowy uaktywniającej. Będzie więc ona zwykłą umową o świadczenie usług, a w konsekwencji niania będzie objęta ubezpieczeniami jako zleceniobiorca.

Zarządzeniem z dnia 25 kwietnia 2013 r. Sąd Okręgowy na mocy art. 219 kpc połączył sprawę o sygnaturze VIII U 477/13 do rozpoznania ze sprawą VIII U 229/13 i zarządził prowadzić ją dalej pod wspólną sygnaturą akt VIII U 229/13.

Sąd Okręgowy w Gdańsku VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 6 maja 2013r. w punkcie 1. zmienił zaskarżoną decyzję z dnia 19 listopada 2012 roku i ustalił, że składki na ubezpieczenie społeczne za P. S., jako sprawującą opiekę nad dziećmi na podstawie umowy uaktywniającej, dla której podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne stanowi kwota nie wyższa niż wysokość minimalnego wynagrodzenia za pracę, od dnia 1 listopada 2011 roku do dnia 30 listopada 2012 roku, winny być finansowane z budżetu państwa przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych. W punkcie 2. zmienił zaskarżoną decyzję z dnia 28 listopada 2012 roku i ustalił, iż P. S. podlega ubezpieczeniu społecznemu jako osoba sprawująca opiekę na dziećmi do lat trzech od dnia 1 listopad 2011 do dnia 30 listopada 2012r. W punkcie 3. zasądził od pozwanego na rzecz wnioskodawczyń kwoty po 60 zł(sześćdziesiąt)

dla każdej z nich, tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego. Sąd Okręgowy powołał następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne jako podstawę swego rozstrzygnięcia:

W dniu 1 listopada 2011 r. A. S. i D. S. (1) zawarli z P. S. umowę zlecenia, na podstawie której P. S. zobowiązała się do świadczenia opieki nad dwójką dzieci A. S. i D. S. (1) tj. D. S. (2) ur. (...) i F. S. ur. (...) jako ich niania.

Umowa została zawarta na okres do dnia 30 listopada 2012 r. Wynagrodzenie dla P. S. ustalono na poziomie minimalnego wynagrodzenia za pracę, wynikającego z treści rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 5 października 2010 r. w sprawie wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę w 2011 r. w wysokości 1,386 zł brutto. A. S. zgłosiła P. S. do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego.

D. S. (1) prowadził pozarolniczą działalność gospodarczą. A. S. była zatrudniona na podstawie umowy o pracę w Przedsiębiorstwie (...) w Przodkowie. W momencie zatrudnienia P. S. była w zaawansowanej ciąży z czwartym dzieckiem. Od dnia 01 listopada 2011 r. przebywała na urlopie wychowawczym. W dniu (...) urodziła syna K. S.. W związku z urodzeniem kolejnego dziecka przebywała na urlopie macierzyńskim (do 30 kwietnia 2012 r.), a następnie wychowawczym.

P. S. sprawowała opiekę nad bliźniętami w domu małżeństwa S.. Najstarszy syn chodził już do przedszkola.

Od grudnia 2012 r. A. S. samodzielnie opiekuje się dziećmi, w związku z czym umowa aktywacyjna z P. S. została rozwiązana z końcem listopada 2012 r. A. S. wyrejestrowała P. S. z ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego.

Zaskarżoną w niniejszym postępowaniu decyzją z dnia 19 listopada 2012 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych odmówił finansowania składek na ubezpieczenie społeczne z budżetu państwa za ubezpieczoną P. S. jako osobę sprawującą opiekę nad dziećmi na podstawie umowy uaktywniającej w rozumieniu ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U. Nr 45 poz. 235), dla której podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia stanowi kwota nie wyższa niż wysokość minimalnego wynagrodzenia za pracę od dnia 1 listopada 2011 r.

Następnie zaskarżoną decyzją z dnia 28 listopada 2012 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych stwierdził, że P. S. jako osoba wykonująca prace na podstawie umowy zlecenia u płatnika składek A. S. podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu oraz ubezpieczeniu zdrowotnemu od dnia 1 listopada 2011 r. do dnia rozwiązania w/w umowy.

W ocenie Sądu I instancji odwołania wnioskodawczyni należało uwzględnić.

Regulacja zawarta w Rozdziale 6 ustawy z dnia 04.02.2011r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U. nr 45, poz. 235 ze zm.) dotyczy sprawowania opieki nad dziećmi na podstawie umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z przepisami Kodeksu cywilnego stosuje się przepisy dotyczące umowy zlecenia ("umowa uaktywniająca") - art. 50 , zawartej z rodzicami albo rodzicem samotnie wychowującym dziecko. Przedmiotem takiej umowy jest opieka nad dzieckiem od ukończenia 20 tygodnia życia

W myśl przepisu art. 51 Ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U. z 2011 r. Nr 45 poz. 235 ze zm.) za nianię, składki na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i wypadkowe oraz na ubezpieczenie zdrowotne, opłaca:

1)Zakład Ubezpieczeń Społecznych - od podstawy stanowiącej kwotę nie wyższą niż wysokość minimalnego wynagrodzenia za pracę ustalonego zgodnie z przepisami o minimalnym wynagrodzeniu za pracę,

2)rodzic (płatnik składek) - od podstawy stanowiącej kwotę nadwyżki nad kwotą minimalnego wynagrodzenia

- na zasadach określonych w przepisach o systemie ubezpieczeń społecznych oraz w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

Zgodnie z ust. 2. za nianię, która przystąpiła dobrowolnie na swój wniosek do ubezpieczenia chorobowego, składki na to ubezpieczenie opłaca rodzic na zasadach określonych dla zleceniobiorców w przepisach o systemie ubezpieczeń społecznych.

Jak wynika z ust. 3. Zakład Ubezpieczeń Społecznych opłaca składki, w przypadku gdy spełnione są łącznie następujące warunki:

- 1) niania została zgłoszona przez rodzica do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego;
- 2) rodzice albo rodzic samotnie wychowujący dziecko są zatrudnieni, świadczą usługi na podstawie umowy cywilnoprawnej stanowiącej tytuł do ubezpieczeń społecznych lub prowadzą pozarolniczą działalność;
- 3) dziecko nie jest umieszczone w żłobku, klubie dziecięcym oraz nie zostało objęte opieką sprawowaną przez dziennego opiekuna.

W myśl ust. 4. w przypadku utraty przez rodziców albo rodzica samotnie wychowującego dziecko zatrudnienia, zaprzestania świadczenia usług lub działalności, o których mowa w ust. 3 pkt 2, składki opłaca się przez okres 3 miesięcy od dnia zaistnienia tych przyczyn.

Jak wynika zaś z ust. 5. Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie opłaca składek, w przypadku gdy:

- 1) rodzic dziecka korzysta z ulgi na podstawie umowy aktywizacyjnej, o której mowa w art. 61c ust. 1 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy w brzmieniu obowiązującym przed dniem 26 października 2007 r., z osobą bezrobotną w celu wykonywania pracy zarobkowej w gospodarstwie domowym lub
- 2) umowa uaktywniająca została zawarta między nianią a osobami pełniącymi funkcję rodziny zastępczej zawodowej.

W niniejszej sprawie nie budziło wątpliwości, że A. S. i D. S. (1) zawarli z P. S. umowę zlecenia, na podstawie której P. S. zobowiązała się do wykonywania usługi w zakresie opieki nad dwójką ich dzieci - D. i F. S. ur. (...) w miejscu zamieszkania małżonków S.. Pozwany organ kwestionował co prawda, iż umowa z nianią została zawarta tylko przez jednego z rodziców - A. S., w sytuacji, gdy z treści art. 50 ust. 3 i 5 ustawy o opiece nad dziećmi do lat 3 jasno wynika, iż stroną umowy z nianią jest albo małżeństwo, albo rodzic samotnie wychowujący dziecko. Przeprowadzone przez Sąd postępowanie dowodowe bezsprzecznie wykazało jednak, iż przedmiotowa umowa została podpisana zarówno przez D., jak i A. S., która to dokonała zgłoszenia P. S. do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego.

W ocenie organu rentowego w sprawie będącej przedmiotem zaskarżanej decyzji nie została spełniona przesłanka z art. 51 ust. 3 pkt 2 (brak możliwości sprawowania opieki nad dzieckiem przez rodziców lub rodzica samotnie wychowującego dziecko w związku z zatrudnieniem, świadczeniem usług na podstawie umów cywilnoprawnych, prowadzeniem pozarolniczej działalności). Organ wskazywał, iż chodzi tu o różne formy aktywności zawodowej, która uniemożliwia rodzicowi lub rodzicom sprawowanie osobistej opieki nad potomstwem. Natomiast w sytuacji, gdy jeden z rodziców korzysta z urlopu macierzyńskiego lub wychowawczego to nie wykonuje on zdaniem organu pracy, lecz pozostaje w domu i może w związku z tym zapewnić swoim dzieciom opiekę.

Wnioskodawczynie wskazywały, iż A. S., wbrew twierdzeniom pozwanego, od daty zawarcia w/w umowy spełniała wszelkie wymogi z art. 51 ust. 3 - była zatrudniona na podstawie umowy o pracę, jej mąż prowadził pozarolniczą działalność gospodarczą, dziećmi, którymi miała zajmować się niania były do tego czasu pod jej stałą opieką, z uwagi na fakt, iż przebywała na urlopie wychowawczym. P. S. zgodnie z wymogiem z art. 51 ust 3 pkt 1 została też zgłoszona przez A. S. do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego.

Taka argumentacja skarżących zasługiwała na uwzględnienie i skutkowałą zmianą decyzji ZUS. Sąd Okręgowy zważył, iż z wykładni językowej art. 51 ust.3 pkt 1 jednoznacznie wynika, iż pojęcie „zatrudnienia” nie jest tożsame ze „świadczeniem pracy w sensie faktycznym”. Wykładnia językowa pojęcia „zatrudnienia” oznacza bycie stroną stosunku pracy, uregulowanego kodeksem pracy. Przepisy ustawy wskazują, że zatrudnienie oznacza nie tylko

pozostawanie w stosunku pracy, ale też świadczenie usług na podstawie umowy cywilnoprawnej stanowiącej tytuł do ubezpieczeń społecznych, czyli umowy-zlecenia, ale nie może to być umowa o dzieło. Rodzic może też prowadzić pozarolniczą działalność gospodarczą. Natomiast prawo to nie będzie przysługiwać rodzicowi, który posiada gospodarstwo rolne. Wskazać więc należy, iż rodzice lub rodzic samotnie wychowujący dziecko, aby spełniać przesłanki z art. 51 ust.3 pkt 1 ustawy muszą odprowadzać składki na ubezpieczenia społeczne. Stąd A. S. od daty zawarcia umowy aktywizacyjnej spełniała zaś zgodnie z powyższym wszelkie wymogi z art. 51 ust. 3 - była zatrudniona na podstawie umowy o pracę.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy Sąd I instancji wskazał, iż A. S. od daty zawarcia umowy aktywizacyjnej z P. S. pozostawała w stosunku pracy. Na marginesie jedynie, odnośnie argumentacji pozwanego organu rentowego, iż przebywając na urlopie macierzyńskim, a następnie wychowawczym mogła zapewnić swoim dzieciom opiekę, wskazać należy, iż małżeństwo S. posiada czwórkę dzieci. P. S. została zatrudniona do opieki nad urodzonymi w styczniu 2010 r. bliźniętami. Najstarszy syn małżeństwa S. chodził już do przedszkola. W dniu 15 listopada 2011 r. A. S. urodziła kolejnego syna (poprzez cesarskie cięcie). Niewątpliwie, zajmując się niemowlęciem, w świetle zasad doświadczenia życiowego, potrzebowała ona pomocy przy opiece nad bliźniętami, której nie mogła sprawować samodzielnie.

W konkluzji, Sąd, na mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. oraz cytowanych przepisów, w punkcie I sentencji wyroku zmienił zaskarżoną decyzję z dnia 19 listopada 2012 roku i ustalił, że składki na ubezpieczenie społeczne za P. S., jako sprawującą opiekę nad dziećmi na podstawie umowy uaktywniającej, dla której podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne stanowi kwota nie wyższa niż wysokość minimalnego wynagrodzenia za pracę, od dnia 1 listopada 2011 roku do dnia 30 listopada 2012 roku, winny być finansowane z budżetu państwa przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych. W punkcie II sentencji wyroku Sąd, na mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. oraz cytowanych przepisów, zmienił zaskarżoną decyzję z dnia 28 listopada 2012 roku i ustalił, iż P. S. podlega ubezpieczeniu społecznemu jako osoba sprawująca opiekę na dziećmi do lat trzech od dnia 1 listopad 2011 do dnia 30 listopada 2012r..

O kosztach zastępstwa procesowego Sąd orzekł w pkt III sentencji wyroku, mając na uwadze treść art. 98 § 1 k.p.c., w myśl którego strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i do celowej obrony. Sąd wziął również pod uwagę żądanie pełnomocnika odwołującego się oraz treść § 2 ust. 1, § 4 ust. 1, § 12 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenie przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2002 r., Nr 163, poz.1348) i zasądził od pozwanego organu rentowego na rzecz wnioskodawczyń kwoty po 60 zł. Biorąc pod uwagę kryterium wskazane w § 2 ust. 1 przytoczonego rozporządzenia, tj. niezbędny nakład pracy pełnomocnika, a także charakter sprawy i wkład pracy pełnomocnika w przyczynienie się do jej wyjaśnienia i rozstrzygnięcia, wysokość zasądzonej kwoty tytułem kosztów zastępstwa procesowego pozostaje, w ocenie Sądu, odpowiednia.

Wyrok Sądu Okręgowego zaskarżył w całości apelacją Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G., zarzucając temu wyrokowi naruszenie art. 50 ust. 3 i 5 oraz art. 51 ust. 3 pkt 2 ustawy z dnia 4 lutego 2011r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U. Nr 45, poz. 235 ze zm.). Wskazując na powyższe organ rentowy wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołań wnioskodawczyń od decyzji ZUS Oddział w G. z dnia 19 listopada 2012r. oraz z dnia 28 listopada 2012r., a w razie nie uwzględnienia tego wniosku o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd I instancji.

W uzasadnieniu apelacji organ rentowy opisał treść decyzji będących przedmiotem sporu i przytoczył treść przepisów ustawy z dnia 4 lutego 2011r., których naruszenie zarzucał Sądowi I instancji.

Apelujący wskazał także, iż zgodnie z art. 22 § 1 kodeksu pracy przez nawiązanie stosunku pracy pracownik zobowiązuje się do wykonywania pracy określonego rodzaju na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę, a pracodawca do zatrudniania pracownika za wynagrodzeniem.

Celem urlopu wychowawczego jest stworzenie pracownikowi korzystnych warunków do sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem w sytuacji trudności z połączeniem obowiązków opiekuńczych z obowiązkami zawodowymi. Powoduje on czasowe zawieszenie obowiązku świadczenia pracy po stronie pracownika, zaś po stronie pracodawcy – obowiązku zatrudniania go i płacenia wynagrodzenia.

Tym samym w ocenie ZUS nie występowała w rozpoznawanej sprawie okoliczność dotycząca braku możliwości sprawowania opieki nad dzieckiem przez rodzica w związku z zatrudnieniem.

Ponadto apelujący wskazywał, że do materiału sprawy stanowiącego podstawę wydania decyzji nie był dołączony dokument umowy z dnia 1 listopada 2011., zaś z odwołania wynikało, że umowę uaktywniającą z P. S. zawarła jedynie A. S.. Nie jest w tej sytuacji możliwe ustalenie czy stronami umowy byli oboje małżonkowie S., a tym samym czy w świetle art. 50 ust. 3 ustawy z 4 lutego 2011r. prawidłowo określone zostały strony tej umowy.

Odpowiedzi na apelację nie złożono.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego nie jest zasadna i jako taka podlega oddaleniu.

W pierwszym rzędzie należy przypomnieć, że Sąd odwoławczy nie jest związany zawartymi w apelacji zarzutami dotyczącymi naruszenia przepisów prawa materialnego i powinien wziąć pod uwagę – w granicach zaskarżenia – wszelkie stwierdzone uchybienia materialnoprawne – i to niezależnie od tego, czy zostały one podniesione w apelacji, czy też nie (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 3 sierpnia 2006 r., sygn. akt: IV CSK 101/06, LEX nr 195416; z dnia 11 stycznia 2007 r., sygn. akt: II CSK 392/06, OSP z 2009 r., nr 5, poz. 55, LEX nr 276219 (z aprobującą glosą Moniki Wałachowskiej); z dnia 18 maja 2007 r., sygn. akt: I CSK 91/07, LEX nr 286761, z dnia 7 kwietnia 2011 r., sygn. akt: I UK 357/10, LEX nr 863946 oraz uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., sygn. akt: III CZP 49/07, OSNC z 2008 r., nr 6, poz. 55; LEX nr 341125). Powyższa okoliczność wynika z faktu, że postępowanie apelacyjne choć jest postępowaniem odwoławczym i kontrolnym, to jednak zachowuje charakter postępowania rozpoznawczego (tzw. system apelacji pełnej). Oznacza to, że Sąd drugiej instancji ma pełną swobodę jurysdykcyjną, ograniczoną jedynie granicami zaskarżenia (analogiczne stanowisko w powyższej kwestii zajął Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 22 lutego 2012 r., sygn. akt: IV CSK 290/11; LEX nr 1136006).

Sąd Apelacyjny akceptuje ustalenia faktyczne i rozważania prawne Sądu I instancji bez konieczności ponownego ich przytaczania. Zmiana przepisów ustawy z dnia 4 lutego 2011r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3, która nastąpiła po wydaniu wyroku Sadu Okręgowego, a której Sąd Apelacyjny poświęci dalszą część uzasadnienia, wzmocniła jedynie argumentację Sąd I instancji.

Przedmiotem sporu w niniejszej sprawie była kwestia podlegania ubezpieczeniom społecznym P. S. na podstawie umowy uaktywniającej i dopuszczalności finansowania składki za nianię z budżetu państwa w sytuacji korzystania przez matkę -A. S. z urlopu wychowawczego i urlopu macierzyńskiego.

Artykuł 51 ustawy z dnia 4 lutego 2011r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U. Nr 45, poz. 235), w brzmieniu obowiązującym w czasie wydawania przez ZUS Oddział w G. zaskarżonych decyzji i w czasie orzekania przez Sad I instancji – stanowił:

Art. 51. 1. Za nianię, składki na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i wypadkowe oraz na ubezpieczenie zdrowotne, opłaca:

- 1) Zakład Ubezpieczeń Społecznych - od podstawy stanowiącej kwotę nie wyższą niż wysokość minimalnego wynagrodzenia za pracę ustalonego zgodnie z przepisami o minimalnym wynagrodzeniu za pracę,
- 2) rodzic (płatnik składek) - od podstawy stanowiącej kwotę nadwyżki nad kwotą minimalnego wynagrodzenia

- na zasadach określonych w przepisach o systemie ubezpieczeń społecznych oraz w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

2. Za nianię, która przystąpiła dobrowolnie na swój wniosek do ubezpieczenia chorobowego, składki na to ubezpieczenie opłaca rodzic na zasadach określonych dla zleceniobiorców w przepisach o systemie ubezpieczeń społecznych.

3. Zakład Ubezpieczeń Społecznych opłaca składki, w przypadku gdy spełnione są łącznie następujące warunki:

- 1) niania została zgłoszona przez rodzica do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego;
- 2) rodzice albo rodzic samotnie wychowujący dziecko są zatrudnieni, świadczą usługi na podstawie umowy cywilnoprawnej stanowiącej tytuł do ubezpieczeń społecznych lub prowadzą pozarolniczą działalność;
- 3) dziecko nie jest umieszczone w żłobku, klubie dziecięcym oraz nie zostało objęte opieką sprawowaną przez dziennego opiekuna.

4. W przypadku utraty przez rodziców albo rodzica samotnie wychowującego dziecko zatrudnienia, zaprzestania świadczenia usług lub działalności, o których mowa w ust. 3 pkt 2, składki opłaca się przez okres 3 miesięcy od dnia zaistnienia tych przyczyn.

5. Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie opłaca składek, w przypadku gdy:

- 1) rodzic dziecka korzysta z ulgi na podstawie umowy aktywizacyjnej, o której mowa w art. 61c ust. 1 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy w brzmieniu obowiązującym przed dniem 26 października 2007 r., z osobą bezrobotną w celu wykonywania pracy zarobkowej w gospodarstwie domowym lub
- 2) umowa uaktywniająca została zawarta między nianią a osobami pełniącymi funkcję rodziny zastępczej zawodowej.

Od 1 września 2013r. mocą ustawy z dnia 26 lipca 2013r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. 2013r., poz. 983) art. 51 ustawy o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 otrzymał następujące brzmienie:

Art. 51. 1. Za nianię, składki na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i wypadkowe oraz na ubezpieczenie zdrowotne, opłaca:

- 1) Zakład Ubezpieczeń Społecznych - od podstawy stanowiącej kwotę nie wyższą niż wysokość minimalnego wynagrodzenia za pracę ustalonego zgodnie z przepisami o minimalnym wynagrodzeniu za pracę,
- 2) rodzic (płatnik składek) - od podstawy stanowiącej kwotę nadwyżki nad kwotą minimalnego wynagrodzenia

- na zasadach określonych w przepisach o systemie ubezpieczeń społecznych oraz w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

2. Za nianię, która przystąpiła dobrowolnie na swój wniosek do ubezpieczenia chorobowego, składki na to ubezpieczenie opłaca rodzic na zasadach określonych dla zleceniobiorców w przepisach o systemie ubezpieczeń społecznych.

3. Zakład Ubezpieczeń Społecznych opłaca składki, w przypadku gdy spełnione są łącznie następujące warunki:

- 1) niania została zgłoszona przez rodzica do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego;
- 2) ⁽²⁸⁾ rodzice albo rodzic samotnie wychowujący dziecko są zatrudnieni, świadczą usługi na podstawie umowy cywilnoprawnej stanowiącej tytuł do ubezpieczeń społecznych, prowadzą pozarolniczą działalność lub działalność rolniczą;

3) dziecko nie jest umieszczone w żłobku, klubie dziecięcym oraz nie zostało objęte opieką sprawowaną przez dziennego opiekuna.

4. W przypadku utraty przez rodziców albo rodzica samotnie wychowującego dziecko zatrudnienia, zaprzestania świadczenia usług lub działalności, o których mowa w ust. 3 pkt 2, składki opłaca się przez okres 3 miesięcy od dnia zaistnienia tych przyczyn.

5. Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie opłaca składek, w przypadku gdy:

1) rodzic dziecka korzysta z ulgi na podstawie umowy aktywizacyjnej, o której mowa w art. 61c ust. 1 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy w brzmieniu obowiązującym przed dniem 26 października 2007 r., z osobą bezrobotną w celu wykonywania pracy zarobkowej w gospodarstwie domowym lub

2) ⁽²⁹⁾ umowa uaktywniająca została zawarta między nianią a osobami pełniącymi funkcję rodziny zastępczej zawodowej, lub

3) ⁽³⁰⁾ rodzic dziecka podlega ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym na podstawie art. 6 ust. 1 pkt 19 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585, z późn. zm.).

Artykuł 6 ust. 1 pkt 19 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych dotyczy osób przebywających na urloпах wychowawczych lub pobierających zasiłek macierzyński albo zasiłek w wysokości zasiłku macierzyńskiego.

Zatem dopiero od 1 września 2013r. ustawodawca wyłączył możliwość opłacania składek za nianię w przypadku, gdy jedno z rodziców przebywa na urlopie macierzyńskim, dodatkowym urlopie na warunkach urlopu macierzyńskiego, urlopie ojcowskim oraz urlopie wychowawczym – niezależnie od tego z tytułu urodzenia którego dziecka przysługują.

Dodanie punktu 3 do ust. 5 art. 51 ustawy o opiece nad dziećmi do lat 3, świadczy dobitnie o tym, iż wcześniej nie można było wyinterpretować z treści przepisów zakazu finansowania składek przez ZUS w przypadku korzystania przez rodzica z urlopu wychowawczego czy macierzyńskiego. Gdyby było to możliwe, to zmiana ustawy byłaby zbędna. Racjonalny ustawodawca ustanowił dodatkową przesłankę negatywną wprowadzając zmianę dopiero z dniem 1 września 2013r. Zmiana przepisu pozostawała w związku z systemową zmianą finansowania przez budżet państwa składek na ubezpieczenie społeczne osób korzystających z zasiłków wychowawczych i zasiłków macierzyńskich (por. art. 1 – 5 ustawy z dnia 26 lipca 2013r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2013 r. , poz.983).

Ustawodawca zlikwidował przywilej wynikający z finansowania składek przez budżet państwa w przypadku umowy uaktywniającej, gdy wprowadził dodatkowe finansowanie z budżetu państwa składek na ubezpieczenie społeczne za rodziców, którzy korzystają ze świadczeń umożliwiających osobistą opiekę nad dziećmi.

Wbrew stanowisku apelującego, korzystanie z urlopu wychowawczego czy też urlopu macierzyńskiego nie powoduje uznania, że rodzic „nie pozostaje w zatrudnieniu”. Jednak od zmiany art. 51 ust. 5 ustawy o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3, tj. od dnia 1 września 2013r., mimo, iż stosunek pracy trwa, to ustawodawca nie przewidział możliwości finansowania składek za nianię z budżetu państwa uznając zbędność tego przywileju w przypadku gdy świadczenia w postaci urlopu wychowawczego i urlopu macierzyńskiego przysługują właśnie z tytułu osobistej opieki nad dzieckiem, a dodatkowo państwo uczestniczy w finansowaniu składek rodziców. Słuszność ma Sąd I instancji wskazując, że wykładnia językowa pojęcia „zatrudnienie” oznacza bycie stroną stosunku pracy. Gdyby ustawodawca miał pierwotnie zamiar wprowadzenia zakazu finansowania składek za nianię z budżetu państwa w przypadku gdy rodzic korzysta z urlopu wychowawczego czy macierzyńskiego to uchwalając ustawę 4 lutego 2011r. mógł wskazać to wyraźnie, jak uczynił to w ustawie zmieniającej z 26 lipca 2013r.

Zarzut organu rentowego dotyczący braku wykazania przez odwołujące się, iż umowa z dnia 1 listopada 2011r. została zawarta przez małżonków A. i D. S. (1) jest gołosłowny. Do akt sprawy złożony został oryginał umowy zlecenia zawartej dnia 1 listopada 2011r., z której wynika, iż zleceniodawcą byli oboje małżonkowie S. i umowa została podpisana przez każdego z nich. W postępowaniu przed organem rentowym istotnie nie złożono kopii umowy, a zgłoszenia P. S. do ubezpieczeń społecznych dokonała A. S. samodzielnie. Zaznaczyć jednak należy, iż organ rentowy nie żądał uzupełnienia materiału sprawy poprzez złożenie dokumentu w postaci umowy zlecenia. Natomiast zgodnie z przepisami ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych i ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, nawet w przypadku zawarcia umowy z nianią przez oboje rodziców płatnikiem składek jest jeden z nich i obowiązki w zakresie zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego niani nałożone zostały na tego z rodziców, który pełni rolę płatnika (art. 36 ust. 2 u.s.u.s., art. 74 ust. 1 u.ś.o.z.).

W tym stanie sprawy Sąd Apelacyjny uznał, że nie doszło do naruszenia przepisów prawa materialnego w zakresie zarzucanym w apelacji, a zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego dopowiada prawu. Sąd Apelacyjny nie stwierdził także naruszenia przepisów prawa procesowego skutkujących nieważnością postępowania. W ocenie Sądu Apelacyjnego prawidłowo określone zostały strony postępowania i nie zachodziła konieczność wzywania do udziału w sprawie D. S. (1), zważywszy, iż jak już wcześniej wskazano nie był on płatnikiem składek na ubezpieczenie społeczne P. S..

Mając na uwadze powyższe rozważania na mocy art. 385 k.p.c. apelację oddalono.

SSA Bożena Grubba SSA Lucyna Ramlo SSA Maciej Piankowski